

הבובות היקרות שיצילו את חייכם

שלחו להדפסה

במרכז מסר בתל השומר לומדים סטאז'רים לרפואה איך להתמודד עם הסיטואציות המורכבות שצפויות להם כרופאים, באמצעות סימולציות בהשתתפות בובות ושחקנים מקצועיים שחר חי

המסר נקלט

הוא לא חשב שזה יכול לקרות לו. אורן יעקב, איש הייטק בן 42, נשוי ואב לשלושה, עצר בשולי הכביש כדי להחליף גלגל. הוא אפילו לבש את הווסט הזהר. אבל זה לא עזר — הרכב החולף שדהר במהירות גבוהה פגע בו. יעקב הובהל לבית החולים, שם אובחנה פגיעה קשה ברגלו.

בעת ששכב בחדר המיון נכנס לחדרו הסטאז'ר אריאל סוצי וביקש ממנו לנסות לשחזר מה בדיוק קרה. בעודו מספר את שאירע, נראה כי סוצי מנסה לבשר לו דבר מה, אך ללא הצלחה. "איבדתי את ההכרה. אני ספורטאי. בעוד שלושה שבועות יש לי טריאתלון. אתה יודע מה זה טריאתלון?", שאל יעקב. הסטאז'ר השיב בחיוב וסיפר כי הוא בעצמו רץ ושוחה. "אני אדם שמחלים מהר מאוד מפציעות, אז אני מקווה להשתחרר עוד היום", המשיך יעקב.

אלא שמספר שניות לאחר מכן שמע את הבשורה המרה. "הרגל שלך עברה טראומה ולצערנו עלינו לקטוע אותה. אם לא נעשה זאת תהיה לכך השפעה על מערכות אחרות בגוף", אמר לו הסטאז'ר. עולמו של יעקב חרב עליו. החלומות, השאיפות, הטריאתלון, הכול התנפץ ברגע. "לא יכול להיות, אתם תטפלו ברגל, אתם רופאים, תטיסו אותי לארצות הברית אם אין לכם יכולת לטפל בי", אמר. סוצי הסביר לו שפשוט אי אפשר. צוות מיומן בחן את כל ההשלכות. הם עשו את כל המאמצים. זו ההחלטה.

"זה לא הגיוני", המשיך יעקב להתעקש. "אני אדם בריא. זה התיק שלי? אולי התבלבלתם בתיק, אולי זה של מישהו אחר? אתם הולכים לקטוע לי את הרגל, אתם לא יכולים לעשות לי את זה, אתה חייב להבין, אתה אומר שאהיה נכה".

על פניו של סוצי ניכרים הכאב, ההבנה, הקושי עם הסיטואציה. "הלואי שהייתי יכול להגיד לך משהו אחר. זה כואב לי כמו שזה כואב לך. היום יש טיפולים, הטכנולוגיה השתפרה פלאים, יש פתרונות".

דממה בחדר. יעקב מנסה לעכל את הבשורה. "החיים שלך קודמים לרגל, ואם היא תישאר במקומה, הרעלים שיש בה כרגע עלולים להתפשט לשאר המערכות בגוף, מה שיכול לגרום אפילו למוות", ממשיך סוצי.

הרופאים יכרתו את רגלו השמאלית של יעקב מהברך ומטה. הם יעשו זאת בהקדם האפשרי, אך קודם עליו לחתום על מסמך שהוא מאשר זאת. לאחר מכן יעבור תהליך שיקום, בסיומו ינסה עד כמה שניתן לחזור לשגרת החיים.

"למה דווקא אני? איזה טיפוש אני", ממלמל יעקב והסטאז'ר סוצי מנסה לנחם: "זו לא אשמתך".

למזער טעויות אנוש

אריאל סוצי הוא סטאז'ר שבקרב מאוד יקבל את התואר "דוקטור". אורן יעקב הוא בעצם אלון לשם, שחקן תיאטרון וקולנוע, בוגר בית צבי. הסיטואציה המתוארת אינה אמיתית. מדובר בסימולציה שהתקיימה ב"מסר", המרכז הארצי לסימולציה רפואית הפועל במרכז הרפואי שיבא בתל השומר, ומטרתו להכשיר את הרופאים לעתיד להתמודד, בנוסף לעבודתם השוטפת, גם עם מצבים קשים שבהם הם נאלצים לבשר בשורות איוב למטופלים. במסר הם לומדים כיצד לעשות זאת בדרך שתמזער את הפגיעה.

המרכז הוקם לפני עשור על ידי ד"ר אמיתי זין, מנהל מסר וסגן מנהל בית החולים שיבא. במסגרת שירותו הצבאי שימש כטייס קרב בחיל האוויר, שם נחשף לראשונה לאימון בעזרת סימולציה. כשהשתחרר פנה ללימודי רפואה באוניברסיטה העברית והתמחה ברפואת ילדים. את תת ההתמחות ברפואת מתבגרים עשה בבית החולים לילדים באוניברסיטת PENN בפילדלפיה, ארצות הברית.

כטייס לשעבר ורופא בהווה הבחין כי בעולם התעופה, לעומת עולם הרפואה, משתמשים בכלים שונים על מנת למזער טעויות אנוש. סימולציה, הוא הבין, הכי קרובה למציאות.

מרכז מסר בנוי כבית חולים וירטואלי המשתרע על פני שטח של כ-1,600 מ"ר, וכולל חדרים המדמים חדרי מרפאה, אשפוז, מיון, טיפול נמרץ וחדרי ניתוח. אנשי מקצועות הרפואה מתאמנים בו בפרוצדורות קליניות ובמימוניות תקשורת, תוך שימוש באמצעים של סימולציה המדמה סביבה רפואית אמיתית. בכל חדרי בית החולים הווירטואלי שוכבות בובות פיזיולוגיות שניתן להנשים אותן, לבצע בהן החייאה ולתת להן תרופות. עלותה של כל בובה היא בין 70 ל-250 אלף דולר. החדרים במרכז משתנים בהתאם לקבוצה שמגיעה להתאמן.

מטפלים במשחק צילום: תומי הרפז

לחצו כאן להגדיל הטקסט

המתרגלים מקבלים משוב (צילום: תומי הרפז)

"זה יכול להיות חדר מיון, או שדה קרב של הצבא שבו הבובות יולבשו במדים, תשמעי את רעש הרימונים ותראי את העשן. אם מדובר בפרמדיקים ייתכן שהחדר יראה כמועדון שאליו הם הגיעו במטרה לטפל בפצועים בקטטה, וגם כאן כמעט ניתן יהיה להריח את הוודקה", מסבירה אורלי בירן, מנהלת השיווק במרכז. "המטרה שלנו היא לעשות את הסימולציה כמה שיותר ריאליסטית, כדי שהמשתתפים ייכנסו לזה כמה שיותר. המתאמנים משתמשים בתרופות אמיתיות ובמכשירים אמיתיים".

מטרת האימון בסימולציות היא להביא לשיפור איכויות הטיפול הרפואי בארץ, להפחית בטעויות אנוש ולשמור על בטיחות החולה. "ההערכה היא כי מדי שנה מתים בישראל 2,000 איש מטעויות של רופאים: תרופה לא נכונה, מינון לא נכון, חוסר עבודת צוות, סיבות שונות שבסופו של דבר מביאות למותו של המטופל", מסבירה בירן, ומציינת כי מאז פתיחתו של המרכז התאמנו בו יותר מ-80 אלף אנשי מקצוע מתחומים רפואיים ופארא-רפואיים בפרויקטים שונים, באימוני פרט ובאימוני צוות.

כמו אודישן

לצורך שיפור מיומנויות התקשורת משלב מסר כ-150 שחקנים מקצועיים המשחקים חולים מדומים. "התרחישים מאתגרים, וכוללים לעיתים חולה פסיכוטי, חולה אלים, חולה שלא מבין את השפה, חולה שלא רוצה לשתף פעולה, חולה שלא רוצה שהסטאז'ר יטפל בו", מסבירה בירן.

כל הסטאז'רים בארץ מחויבים להגיע למסר לסדנת מצבי קיצון, בדיוק בקו התפר שבין סיומ האוניברסיטה להתחלת העבודה במחלקות. הנוהל קיים כבר כמה שנים ומהווה חלק בלתי נפרד מההסמכה. לשם כך מתקיים שיתוף פעולה בין ארבעת בתי הספר לרפואה (בתל אביב, בחיפה, בבאר שבע ובירושלים), ועדת הסטאז' הארצית, משרד הבריאות ומסר. ההשתתפות בקורס היא דרישת חובה של משרד הבריאות וועדת הדיקנים של בתי הספר לרפואה בישראל.

"במשך שבוע שלם הם נחשפים לתרחישים ולהתנסויות בצורה הדרגתית, כשבסוף השבוע הם כבר יכניסו נקז חזה ויעבדו בעבודת צוות", מסבירה בירן.

המרכז מצויד במערכות אודיו ויזואליות מתקדמות לצורכי תחקור ומשוב ופזורות בו כ-90 מצלמות. כל הסימולציות מצולמות ומוקלטות. הצילום מועבר לחדר התחקירים, ובו יושבים הסטאז'רים עם מתחקר מקצועי שאסף מכל הסרטים את הרגעים החשובים לתחקור. יחד הם עוברים על החומרים ורואים מה עשו חבריהם בכל סיטואציה ואיך הדבר השפיע על המטופל. בתום כל סימולציה ממלא השחקן משוב על הסטאז'ר ומשוחח איתו באופן אישי על התנהלותו ועל התנהגותו בעת הטיפול בו.

"עד לפני ארבע שנים, אם היית רוצה להתקבל ללימודי רפואה היית צריך ציון גבוה בפסיכומטרי, תעודת בגרות טובה ולעבור ראיון בן 20 דקות", מוסיפה בירן. "המטרה שלנו היא לאתר את אלה שיש להם תכונות אישיות שמאפשרות להם להיות רופאים. כלומר — לא מספיק שתהיה חכם ועם שכל, צריך גם מיומנויות תקשורת ואמפתיה לאנשים. אלה דברים שמאוד קשה לבחון על דף נייר".

להתחבר לדמות ולתרחיש

"מדובר בסיטואציה מאוד מורכבת", מספר אריאל סוצי על חווית הבשורה לחולה כי רגלו תעבור קטיעה. "עבורי הקושי הגדול היה לשים את עצמי במקום הפצוע. חשבתי מה היית עושה במצב כזה. אני באמת רץ ושוחה, ולכן מאוד הבנתי לליבו. חששתי מאוד ודי הרגשתי חוסר ביטחון, אולי מה שאני אומר לא נכון, אולי הייתי צריך לעשות אחרת. די פקפקתי בעצמי. למרות זאת, ההתנסות הזו טובה ומחייבת".

ומה היה המשוב של אלון?

"הוא אמר שהייתי מאוד אמפתי וחברי, שהתייחסתי אליו בתור בן אדם ולא מיהרתי להסביר לו פרוצדורות רפואיות. שלא הייתי מחושב וקר. זה מחמיא לי מאוד ואני מקווה שזה לא יעלם לי בהמשך

הדרך, כי בהתחלה קל לשמור על זה, אבל בהמשך, כשמגיעים יותר חולים זה יכול להיעלם."

לדברי אלון לשם ההתכוננות לסימולציה מזכירה הכנה לאודישן. "זה ממש להתחבר לדמות ולתרחיש. אנו מקבלים את הסימולציה קודם לכן, לומדים את הקווים של הדמות ומתאמנים עליה, זה משחק פרופר".

הדמות הבאה שלשם יגלם מורכבת לא פחות. הוא ואשתו עברו תאונת דרכים, והסטאז'ר יאלץ לבשר לו כי כל המאמצים להציל את אשתו כשלו, והיא נפטרה. "זו סיטואציה מאוד קשה להתמודדות. מודיעים לך שאיבדת את היקר לך מכול", הוא מסביר, "עבור הסטאז'רים מדובר בסיטואציה קשה גם כן. אני ממש מצדיע להם על האומץ. סטאז'רים לא עושים דברים כאלה, הם לא מבשרים בשורה מרה, אבל במהלך הקריירה שלהם הם יצטרכו להתמודד גם עם זה".

התרחיש הבא שונה מכל בשורה מרה. כעת על הסטאז'רים להתמודד עם טלי, מטופלת שבן זוגה הכה אותה. היא מגיעה למרפאה בטענה כי היא סובלת מכאבי ראש כבר מספר חודשים. לעיניה משקפי שמש גדולים. כשהיא מורידה אותם, מתגלה הסימן הכחול. כעת על הרופא לגרום לה לרצות לדבר, לספר, לשתף, לתת לה את הסיוע שמגיע לה, להיות קשוב. אנושי.

המתחקר, צביקה שפירא, צופה בצילום של הסימולציה הזו. "המטפל צריך ליצור אמון עם הבחורה הצעירה שמתבלבלת בין אהבה לאלמונית", הוא מסביר. "היא חושבת שאלימות זו אהבה, ולהפך. יש פה כמה אתגרים: ליצור אמון, להצליח לשאול את השאלה הקשה 'האם מישהו פוגע בך?', להצליח להיות שם כשמקבלים את התשובה, לדעת מה לעשות, לא להיכנס לעמדה שיפוטית, להפנות לגורמים ברווחה, לשמור על סודיות — מיומנויות רבות מאוד, שכלל לא קשורות לשבע שנות הלימוד באוניברסיטה".

איך לדעתך עמדה הסטאז'רית בסימולציה הזו במשימה?

"היא מבינה שיש שם משהו, אך כרגע היא לא מסוגלת להכיל את זה. היא שואלת הרבה שאלות, שהן אמנם נכונות, אבל לא מאפשרת למטופלת לענות. עד שהיא לא תיתן לה מרחב, המטופלת לא תשתף אותה".

שפירא לא מגיע מעולם הרפואה אלא מתחום מדעי ההתנהגות, ובכך הוא רואה יתרון גדול. "אני לא אחד מהם. אני אדם חיצוני והרבה יותר קל לי לבקר את הפעילות שלהם. בית החולים הוא זירה של התרחשויות אנושיות מרתקות. כל הדרמות של החיים קורות כאן, ולהצליח להכיל את זה שעה אחרי שעה, משמרת אחרי משמרת, זה אתגר מאוד גדול. הם בחרו במקצוע מאוד קשה, החברה האלה. הם בתחילת דרכם ואנו עוזרים להם להתפתח רגשית בתחום הזה".

סימולציה נוספת שמתרחשת בעת ביקורנו במרכז מתמקדת דווקא ביכולות הרפואיות של הסטאז'ר. מנשה מגיע לבית החולים לאחר שחש לחצים בחזה. הוא נכנס לחדר המיון, שם ממתנינים לו חמישה סטאז'רים שלכל אחד מהם תפקיד אחר. בזמן הטיפול בו הם יאלצו להתמודד עם התקף לב, לתת לו שוק חשמלי ולבצע בו החייאה מלאה.

החולה הוא למעשה בובה. דורון, אחד ממפעילי הסימולטורים, הוא שידובב אותה וינסה להקשות על הסטאז'רים. אם הם עומדים היטב במשימה שלהם הוא יוכל להמשיך לאתגר אותם: לסגור למטופל את דרכי האוויר, להשפיע על לחץ הדם ועל פרמטרים שונים שיהפכו את הטיפול קשה יותר.

תרחיש נוסף הוא של העברת תינוקות בתוך "בית החולים". הסטאז'רים נדרשים להעביר תינוק מקומה אחת לשנייה. זהו דבר שגרת, וייתכן כי יתבקשו לעשותו במסגרת תפקידם בבתי החולים השונים. אלא שבמעלית התינוק מפסיק לנשום והמצב מסתבך. "אם הם לא לקחו את בלון החמצן, אם לא וידאו שישנו תיק החייאה, אם לא לקחו את התרופות שהם צריכים לתת לו — התינוק ימות. זה משהו שילווח אותם לנצח. אז נכון, אפשר לעשות ריסט ולהדליק את המחשב מחדש, אבל הסימולציה הזו יכולה לחסוך חיים של כמה אנשים אחר כך, ולהביא לכך שהרופאים יהיו ערניים לכך, ומי שמוביל אותם לא ישכח לקחת את מה שצריך להחייאה", מסבירה רובין.

בסופו של יום המתאמנים מרוצים?

"רוב הרופאים מאוד מרוצים מהתהליך ושמחים לקבל משוב ממישהו חיצוני. רובם לוקחים זאת לתשומת ליבם ומיישמים את מה שלמדו בחיים המקצועיים האמיתיים. אנו בהחלט מאמינים שאם סימולציה רפואית תשולב במערך ההדרכה של רופאים בישראל הדבר יקטין טעויות רפואיות וישפר את הטיפול בחולה".

הסדנה הזו מסייעת גם למזעור תביעות מצד מטופלים?

"הנושא של ניהול סיכונים עלה אמנם על הפרק, אך זה לא מה שמניע אותנו. אנו לא מונעים מכך שלא תהיינה תביעות כנגד רופאים. המניע כמו שאמרתי הוא להוריד את מספר הטעויות ולהעלות את בטיחות החולה בישראל".

חזרה